

Závěrečné stanovisko s návrhem opatření k nápravě ve věci výkonu veřejného opatrovnictví paní A.

A. Závěry šetření

Šetřením zahájeným z vlastní iniciativy jsem dospěla k závěru, že se veřejný opatrovník paní A., nar. xxx, dopustil pochybení tím, že nedostatečně hájil a prosazoval zájmy paní A. v oblasti nakládání s majetkem, konkrétně ve sféře pronájmu spoluvlastněné nemovitosti na adrese Y., a přímo souvisejících úkonech. Ve zprávě ze dne 4. 8. 2016 proto opatrovníka žádám, aby se ke zjištěným pochybením vyjádřil a informoval mě o přijatých opatřeních k nápravě.

B. Vyjádření úřadu

Starostka městské části X. paní P. k mé zprávě o šetření z vlastní iniciativy sdělila, že se s mými závěry nemůže ztotožnit a z tohoto důvodu nepřijímá žádná opatření k nápravě.

Ke skutkovým zjištěním opatrovník nově – a poněkud překvapivě – uvedl, že se o pronájmu předmětné nemovitosti, spoluvlastněné paní A. a panem Ch. I., dozvěděl až „na jaře 2015“.¹ Opatrovník tím zpochybnil své vlastní dřívější vyjádření,² podle kterého měl tuto informaci už díky tomu, že pan Ch. I. poslal paní A. částku 5.000 Kč za období od září do konce roku 2013, kdy se paní A. rozhodnutím soudu opět stala spoluvlastnicí předmětné nemovitosti.³ Opatrovník však tím samým popřel i jinou mně doloženou dokumentaci, a sice úřední dopis ze dne 14. listopadu 2014,⁴ jímž opatrovník vyzýval právního zástupce pana Ch. I. k jednání o řádném uspořádání pronájmu spoluvlastněné nemovitosti.

Pokud jde o mé hodnocení míry opatrovníkovy aktivity směřující k pronajímání nemovitosti v souladu se zájmy paní A., opatrovník nesouhlasil s tím, že by cokoli zanedbal. Za dostatečné považoval to, že na jaře 2015 provedl šetření v místě nemovitosti, a tímto způsobem – tj. zhlédnutím zvonků na nemovitosti – zjistil, že na dotčené adrese nesídlí žádné fyzické či právnické osoby.

Mou výhradu k tomu, že opatrovník v rámci každoročního vyúčtování správy jmění neinformoval příslušný opatrovníkový soud o pronájmu nemovitosti a neochotě spoluvlastníka nájem řádně uspořádat, opatrovník vysvětlil tak, že považoval za dostatečné „vyvolat jednání s protistranou“. Doplnil přitom, že zvolený postup konzultoval i se svým nadřízeným orgánem, jímž je sociální odbor Magistrátu města Brna.

1 bez bližší časové specifikace

2 doručené mi písemně 9. června 2016

3 V červnu 2011 podal opatrovník žalobu na určení neplatnosti kupní smlouvy k předmětné nemovitosti a v září 2013 byla věc pravomocně skončena s tím, že paní A. získala od pana Ch. I. zpět ideální polovinu nemovitosti. Už od roku 2007, a tedy i v době uzavírání kupní smlouvy s panem Ch. I., byla totiž omezena ve svéprávnosti.

4 vedený pod sp. zn. eee

V rámci výše zmíněného jednání s protistranou, přesněji s panem Ch. I. a jeho právním zástupcem,⁵ se však opatrovník nijak nevyjádřil k tomu, zda považuje dvě písemné výzvy, datované k 14. listopadu 2014 a 9. březnu 2016, za projev dostatečně aktivního hájení zájmů paní A. Opatrovník se pak zcela vyhnul i vyjádření k druhému z uvedených dopisů, v němž v březnu letošního roku konstatoval, že z dodatečně zaslaného vyúčtování pana Ch. I. „nevyplyvá, co vlastně bylo pronajímáno a za kolik, neboť v rámci vyúčtování nebyly doloženy nájemní smlouvy a přiznání daně z příjmů pro FÚ (Finanční úřad)“.⁶

Opatrovník nevyužil ani možnosti vysvětlit mou zásadní výtka k neuzavření nájemních smluv k nemovitosti za podmínek, jaké předpokládá občanský zákoník, tedy se sjednáním výše nájemného se souhlasem a vědomím opatrovníka a také s pravidelnými měsíčními příjmy, které by zvýšily finanční nezávislost paní A.

V souvislosti s ochranou zájmů paní A. v oblasti výnosů z pronajímané nemovitosti a příslušné daňové povinnosti opatrovník připustil, že výnosy z pronájmu nemovitosti za rok 2014 a období od ledna do září 2015 (v souhrnné výši 112.243 Kč) obdržela paní A. od pana Ch. I. až v dubnu roku 2016, v důsledku čehož „opatrovník nemohl podat za tyto roky daňové přiznání.“ Podle názoru opatrovníka však paní A. z této skutečnosti žádná újma či možnost sankce neplyne, neboť jí daňová povinnost vznikne až v příštím roce.

Jen velmi dílčím způsobem se opatrovník vyjádřil k mému posouzení, že ve vztahu k paní A. zanedbal také vysvětlovací povinnost. Uvedl, byť bez jakékoliv časové specifikace, že chtěl sice pronájem nemovitosti s paní A. řešit, ta mu však měla sdělit, že „její bratranec pan Ch. I. dům pronajímá s jejím vědomím a souhlasem“, přičemž neuměla pouze upřesnit, jak dlouho je jí informace o pronájmu známa či jakým způsobem udělila panu Ch. I. k jeho jednání souhlas. K mému argumentu, že je paní A. omezena právě v oblasti dispozic s vyššími částkami a při uzavírání smluv,⁷ na což zřetelně upozorňuje příslušný rozsudek i znalecký posudek, se opatrovník nijak nevyslovil.

K mému závěru, že sice rozumím snaze opatrovníka reflektovat přání paní A.,⁸ avšak že tato snaha neospravedlňuje pasivitu a rezignaci na zastupování zájmů opatrovaného člověka, tím méně v oblasti, ve které je opatrovaný člověk zvláště zranitelný, se opatrovník vyjádřil nastíněním polarizovaného dilematu, před nímž při výkonu opatrovnictví stál. Mělo se jednat o volbu mezi zachováním dobrých vztahů s panem Ch. I. a jeho rodinou na straně jedné, a nejistými finančními prostředky, o něž by musel v zájmu paní A.⁹ soudní cestou

5 Osobně bych v dané situaci vycházela raději z toho, že pan Ch. I. a paní A. byli spoluvlastníky předmětné nemovitosti, a jejich postup tedy neměl být přejímán jako rozporný či přímo konfliktní.

6 Ze dne 9. března 2016. Úřední dopis je veden se sp. zn.: fff.

7 Paní A. je omezena ve svéprávnosti v možnosti nakládat s penězi a majetkovými hodnotami nad 10.000 Kč a při uzavírání smluv, jejichž předmětem je majetek nad 300 Kč.

8 Míním např. dopis paní A. ze dne 23. března 2016, v němž líčí, že jí bratranec Ch. I. ukázal výzvu (k doložení nájemních smluv) poslanou mu opatrovníkem a že ji tato rozčílila. Paní A. dále zmiňuje, že odpovídá po poradě s paní O. z Bílého Kruhu Bezpečí a dále rovněž, že není pravda, že by ona nebo opatrovník o pronájmu nemovitosti nevěděli a nesouhlasil s ním. Uvádí dokonce, že jí bratranec každoročně ukazoval vyúčtování.

9 A pod tlakem její matky paní B., s níž si však paní A. nepřeje být v kontaktu a která, jak opatrovník opakovaně zdůraznil, opatrovníkovi poskytla důkazy nepodloženou informaci o finančním profitu pana Ch. I. z předmětné nemovitosti.

usilovat, na straně druhé. Tuto svou úvahu opatrovník podepřel zejména zvýrazněným odkazem na ustanovení § 467 odst. 1 občanského zákoníku, jehož první věta skutečně stanoví povinnost opatrovníka přihlížet k názorům opatrovaného člověka a zařizovat jeho záležitosti v souladu s nimi.

C. Závěrečné hodnocení

S ohledem na nepřijetí opatření k nápravě vydávám své závěrečné stanovisko podle ustanovení § 18 odst. 2 zákona o veřejném ochránci práv. Součástí stanoviska je návrh opatření k nápravě.

Opatrovník nepřednesl žádné nové důkazy či argumenty, které by vyvrátily mé přesvědčení, že se v oblasti nakládání s majetkem paní A., konkrétně ve sféře pronájmu spoluvlastněné nemovitosti na adrese Y., a přímo souvisejících úkonech, dopustil pochybení.

Stále se domnívám, že opatrovník nevyvinul dostatečnou aktivitu směřující k tomu, aby paní A. plynuly z pronájmu předmětné nemovitosti odpovídající a zároveň transparentní zisky, které by zvýšily její finanční nezávislost. Trvám proto na svém závěru, že opatrovník v oblasti pronájmu nemovitosti nedostatečně hájil a prosazoval zájmy paní A.

Trvám rovněž na přímo souvisejícím závěru, že opatrovník selhal i při výkonu vysvětlovací povinnosti, kdy měl paní A., která je omezena ve svéprávnosti v možnosti nakládat s penězi a majetkovými hodnotami nad 10.000 Kč a při uzavírání smluv s plněním nad 300 Kč, vhodným způsobem vysvětlit její zájmy ve věci pronájmu nemovitosti a objasnit jí rizika či následky méně důkladného postupu.

Opatrovníkem uváděné dilema mezi udržením dobrých vztahů s rodinou pana Ch. I. a nejistým finančním ziskem z řádně pronajímané nemovitosti hodnotím jako zavádějící a dodatečně konstruované.

Za znepokojivou pak považuji dodatečnou manipulaci opatrovníka se skutkovými zjištěními a musím se důrazně ohradit i proti několika smyšleným tvrzením, s nimiž opatrovník mým jménem operuje – ve své zprávě ze dne 4. srpna 2016 například nikde nezmiňuji „žalobu na vydání neoprávněného majetkového prospěchu proti panu Ch. I.“, neuvádím ani, že paní A. „navštěvuje rodinu I. pouze o Vánocích“. Tato smyšlená, mně opatrovníkem připsaná tvrzení měla opatrovníkovi zřejmě posloužit k vystavění fiktivní kolize mezi ziskem finančních prostředků z nemovitosti a dobrými rodinnými vztahy paní A. Taková kolize však nijak nevyplynula z mých skutkových zjištění, nevyplyvá ani z mého hodnocení a mých závěrů, a dilema opatrovníka proto rozhodně nespátřuji ve volbě mezi rodinnými vztahy a soudními kroky proti spoluvlastníku předmětné nemovitosti, který je zároveň bratrancem opatrované, nýbrž ve volbě mezi aktivním (a zodpovědným) a pasivním (a rezignovaným) přístupem opatrovníka v oblasti, v níž paní A. jednoznačně potřebuje podporu.

K jednotlivým bodům předneseným opatrovníkem mám potom následující komentář.

Z hlediska daňové povinnosti paní A. poznamenávám, že pokud opatrovník nezíská od pana Ch. I. příslušné nájemní smlouvy a řádné vyúčtování, paní A. by se mohla dostat do situace důkazní nouze. Podle ustanovení § 92 odst. 3 zákona č. 280/2009 Sb., daňový řád, ve znění pozdějších předpisů, totiž „daňový subjekt prokazuje všechny skutečnosti, které je povinen uvádět v řádném daňovém tvrzení“. Opatrovník musí proto v zájmu paní A. zajistit takové důkazní prostředky, aby byl v daňovém řízení schopný prokázat, že přiznané příjmy pocházejí (ve správné výši) z nájmu nemovité věci.

S tím přímo souvisí opatrovníkova sporadická snaha vyvolat jednání ohledně nájemních smluv se spoluvlastníkem nemovitosti panem Ch. I. Paní A. se opět stala spoluvlastnicí předmětné nemovitosti rozhodnutím Městského soudu v Brně¹⁰ v září roku 2013. Opatrovník zároveň připouští, že má povědomí o tom, že na adrese Y., sídlí už od roku 2002 společnost L., s. r. o., jejímž jednatelem je pan Ch. I. Nemohu proto považovat za dostatečný projev aktivity dva úřední dopisy, kterými se v listopadu roku 2014 a březnu 2016 opatrovník pokusil vyvolat jednání s panem Ch. I.

Fakt, že opatrovník ponechal nemovitost spoluvlastněnou paní A. zcela v dispozici pana Ch. I. a jednal či přesněji nejednal ve vleku jeho neochoty nájemní vztahy řádně uspořádat, stále hodnotím jako alarmující. Důsledkem odkázanosti na informace pana Ch. I. je ostatně rozpor, který popisuje sám opatrovník, a to že při svém jediném místním šetření z (blíže neurčené) doby jara roku 2015 opatrovník zhlédnutím zvonků na nemovitosti žádné fyzické či právnické osoby nezjistil, ačkoliv podle dodatečně poskytnuté informace pana Ch. I.¹¹ ten právě v dotčeném období – zcela evidentně bez vědomí a bez souhlasu opatrovníka – nemovitost pronajímal.

Nemohu přijmout ani další tvrzení opatrovníka, který měl usoudit, že není nutné o (ať už případném, anebo skutečném) pronájmu nemovitosti informovat příslušný opatrovnícký soud, například v rámci každoročního vyúčtování jmění paní A.,¹² neboť se měl domnívat, že postačí vyvolat jednání s protistranou.¹³ Intenzivní jednání se spoluvlastníkem nemovitosti a informace podaná opatrovníckému soudu jako kontrolnímu orgánu výkonu opatrovnictví se totiž pochopitelně nevyklučují. Za hlavní problém považuji, že opatrovník nepřikročil k žádné z těchto možností.

Nepřípadná je konečně i opatrovníkova snaha zaštitit svou pasivitu § 467 odst. 1 občanského zákoníku. Věta první uvedeného ustanovení opravdu stanoví povinnost opatrovníka přihlížet k názorům opatrovaného člověka a zařizovat jeho záležitosti v souladu s nimi. Věta druhá nicméně doplňuje, že „není-li to možné, postupuje opatrovník podle zájmů opatrovance“. Dané ustanovení je přitom nutné číst nejen v kontextu vysvětlovací povinnosti, která je explicitně zmíněna v systematicky předcházejícím ustanovení (§ 466

10 Č. j. ddd

11 Opatrovník odkázal na sdělení pana Ch. I., který měl nemovitost pronajímat od ledna 2014 do září 2015.

12 Problematickou situaci ohledně pronájmu spoluvlastněné nemovitosti samozřejmě mohl a měl s opatrovníckým soudem konzultovat také kdykoliv jindy.

13 Nechávám teď stranou další nesrovnalosti v tvrzeních opatrovníka i to, že pokud se opatrovník o pronájmu nemovitosti skutečně dozvěděl až na jaře roku 2015, měl nepochybně jednat dříve než v březnu 2016, kdy panu Ch. I. poslal první úřední dopis.

odst. 2), ale také ve spojitosti s obecným rámcem opatrovnictví, které podle § 457 cit. zákona „sleduje ochranu zájmů zastoupeného a naplňování jeho práv“.

V konkrétní situaci paní A. měl opatrovník nepochybně reflektovat nejenom výše zmíněný rozsah omezení ve svéprávnosti, ale také rozsudkem a znaleckým posudkem zdůrazněnou ovlivnitelnost opatrované a s tímto vědomím pak řádně chránit její zájmy.

Přes vyjádření opatrovníka proto setrvávám na svém hodnocení, že se opatrovník dopustil pochybení tím, že nedostatečně hájil a prosazoval zájmy paní A. v oblasti nakládání s majetkem, konkrétně ve sféře pronájmu spoluvlastněné nemovitosti na adrese Y., a přímo souvisejících úkonech.

D. Opatření k nápravě

Opatrovníkovi jako opatření k nápravě zjištěného pochybení navrhuji, aby ve lhůtě 10 dnů od doručení stanoviska vyzval pana Ch. I. k bezodkladnému doložení nájemních smluv a řádného vyúčtování k nemovitosti, včetně sdělení, kdy začal nemovitost pronajímat, kdy pronájem nemovitosti ukončil a na základě jakého právního titulu poslal paní A. částku 5.000 Kč za období od října do prosince roku 2013. Opatrovníka žádám, aby mi následně výzvu i veškeré dokumenty poskytnuté panem Ch. I. ve formě kopií zaslal.

V té souvislosti navrhuji, aby opatrovník přiměřeným způsobem paní A. vysvětlil, že výše uvedená výzva na doložení nájemních smluv a dalších řádných podkladů naprosto nezakládá rozkol mezi ní a panem Ch. I. Je žádoucí, aby opatrovník paní A. také vysvětlil, z jakých důvodů se v souvislosti s nemovitostí nemohla stát paní H. I. (matka pana Ch. I.) jejím opatrovníkem, a aby přiměřeným způsobem vysvětlil své opatrovnické povinnosti, zejména povinnost chránit její zájmy.

Dále navrhuji, aby opatrovník ve lhůtě 10 dnů od doručení stanoviska informoval o problematické situaci s pronájmem nemovitosti příslušný opatrovnický soud a požádal jej o sdělení, jak má v případě chybějících nájemních smluv a řádného vyúčtování postupovat; také tento dokument mi opatrovník poskytne.

Závěrečné stanovisko zasílám starostce městské části X. paní P. a žádám, aby mi podle ustanovení § 20 odst. 1 zákona o veřejném ochránci práv sdělila, zda provedla navržená opatření k nápravě. Odpověď očekávám v zákonné lhůtě 30 dnů od doručení stanoviska. Stanovisko zasílám také paní A.

Pokud opatrovník nepřijme navržená opatření k nápravě nebo provedená opatření nebudou považovat za dostatečná, podle ustanovení § 20 odst. 2 zákona o veřejném ochránci práv vyrozumím nadřízený úřad, případně mohu o svých zjištěních informovat veřejnost.

Brno 1. února 2017

Mgr. Anna Šabatová, Ph.D.
veřejná ochránkyně práv